

Eýranda aýallar gozgalaň oduny tutasdyrýarmy?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

Eýranda aýallar gozgalaň oduny tutasdyrýarmy? EÝRANDA AÝALLAR GOZGALAŇ ODUNY TUTAŞDÝRÝARMY?

Eýran köceleri «Ýurtda oppozisiýanyň sesi bolup biljek zenan lider öñe çykarmy?» sowalynyň jogabyny agtarýar.

Mahsa Amininiň ölümü bilen başlan Eýrandaky protest demonstrasiýalary gysga wagtyň içinde jemgyýetçilik gozgalaňyna öwrüldi.

Has oval benziniň gymmatlamagy, maliýe edaralarynyň batmagy, ukrain uçarynyň urulmagy ýaly konfliktlerde-de halk köçä dökülipdi.

Emma Amininiň ölüm sebäbinin adam hukulkary meselesine degişli bolmagy hökümeli özünü aklama babatda kyn ýagdaýa saldy we kanagatlandyryjy beýanat berip bilmediler.

Gozgalaň tolkunynda käbir faktorlar öñe çykdy: «Zenan, adam şekilli ýaşamaga bolan hukuk, azatlyk» ýa-da başgaça aýdanda «Žin, Žiýan, Azadi».

Öñki çykyşlardan tapawutlylykda köceden «Ýok bolsun Yslam respublikasy!» ýa-da «Diktatora ölüm!» diýen ýaly sesler batly çykmaga başladı.

Daşary ýurtdaky eýranlylar-da ilçihana binalarynyň öñünde protest çykyşlaryny gurnap, ýurduň içindäki gozgalaňa arka durdular we halkara arenada Eýrana garşı jemgyýetçilik sesini emele getirmäge girişdiler.

«Eýsem, şu gozgalaň öz rewolýusiýasyny amala aşyryp bilermi?»

diýen sorag iň köp berilýän sorag.

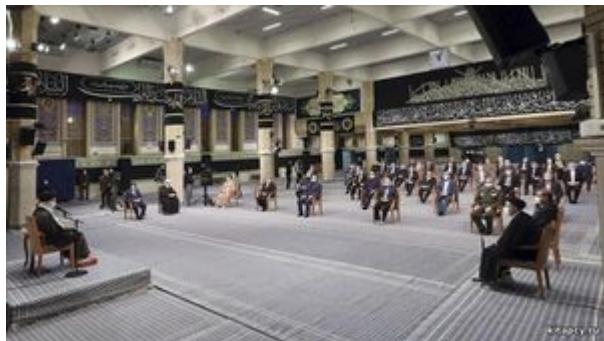
Eýranda oppozisioner halkyň çykyşlarynyň öňüne düşüp, köçeden täze rewolýusiýany çykaryp biljek lider edil hätzirki wagtda ýok.

Angliýada ýasaýan şazada Ryza Pehlewiniň halka ýüzlenip: «Köçeler siziňkidir, köçeleri elden beräýmäň» diýen çagyryşlary belli bir derejede köçä täsirini ýetirenem bolsa, halkyň gahar-gazabyny dogry ugurlara gönükdirip biljek merkezden mahrumdygy hakykatyny üýtgedip bilmeýär.

Köçelerde ýakylan ot eýran halkynyň sesini rewolýusiýa äkitmän biler, emma aýal-gyzlaryň öñ hatarda bolan protest çykyşlarynda aýdyňlyga çykmak üçin ilkinji bolup özünü oda urjaklaryň aýal-gyzlar boljakdygy aç-açan görüldi.

Çykyşlaryň dowam edýän wagtynda aýal-gyzlaryň ýanamalara garşylyk görkezmek üçin gozgalaňyň oduny bürenjeklerini atyp tutasdyran wideoörnüşleri sosial mediýada gyzgyn seslenme döretti.

Şeýle-de, sosial mediýada dünyäniň dürli ýurtlaryndan aýal-gyzlar we erkekler saçlaryny gyrkyp, Eýrandaky gozgalaňa seslenme berdiler.

Bütin bu bolýan zatlar bilen bir hatarda İbrahim Reisi ölümlere sebäp bolan we «ber-başaǵaýlyk» diýip baha beren protestlerinde jemgyýetçilik howpsuzlygyny bozan protestçilere berk çäre görüljekdigini aýtdy.

Wakalar bilen birlikde ýokary okuň jaýlarynyň işine wagtlaýyn arakesme berildi, çykyşlara gatnaşandygy anyklanan käbir talyplaryň öýlerine dökülip, alnyp gaýdylandygy hakda-da maglumatlar bar.

Çykyşlaryň dowamynda elliden gowrak adam wepat boldy.

Hökümetiň bu bolşy nämäni yşarat edýär ýa-da gozgalaňyň şeýle uzaga çekjegini öňüňden bilyärlerdimi?

Aglabasy ýetmişden agan ýolbaşçysy bolan Eýran Yslam respublikasynyň hökümet apparaty meseläni fykh kadalaryna,

halal-harama baglaýan segsen ýaşdan ýokary ruhanylar «Z nesliniň» azatlyk we adalat talaplaryna düşünmeýär. Hökümetiň we «Z nesliniň» arasyndaky tapawut mesaňa görnüp dur. Hökümetiň basyşy we çäksiz güýç ullanmagy täze nesil eýran ýaşlaryny agzyny baglardan ejiz gelýär.

• **Eýran rewolýusiýalarynyň öñbaşçylary aýal-gyzlar**

Eýran jemgyýeti matriarhat aýratynlygy bilen öñe saýlanan jemgyýetdir.

Rewolýusiýanyň kyrk ýyl öñki fotosuratlaryna seredende, iň önde aýal-gyzlaryň durandygyny görmek bolýar.

Kyrk ýyl öñ rewolýusiýada öñbaşçy rol oýnan aýal-gyzlar şu günki gün gelinen sepgitde rewolýusiýa garşıy rewolýusiýa üçin ýene gozgalaň oduny ilkinji bolup ýakdylar.

Eýsem, olar bu gozgalaňyň baýdagyny öñe alyp gidip bilerlermikä?

1979-njy ýylда azatlygyň we rewolýusiýanyň simwoly bolan hijap (bürenjek) şu günüň Eýranynda basyşyň, diýdimzorluguň we gadagançylyklaryň iň bärkije mysaly bolup öñe çykýar.

Bolup geçen wakalar belli bir lidere mätäçlik duýulýandygyny görkezýär.

Cykyşlar rewolýusiýany getirmänem biler, emma içerden güýcli zenan lideriň orta çymagyna ýol açjaga meñzeýär...

Seda ÜNSALAN.

Çarşenbe, 28.11.2022 ý. Publisistika